

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

ОСВІТА У ХХІ СТОЛІТТІ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Випуск 5

*Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
“Новітні освітні технології в контексті сучасних
глобалізаційних та інтеграційних процесів”
м. Київ, МАУП, 10 жовтня 2012 р.*

Київ
ДП “Видавничий дім “Персонал”
2013

*Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом
(протокол № 9 від 31.10.12)*

Редакційна колегія:

*Подоляка А. М., д-р юрид. наук — головний редактор
Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — заступник головного редактора
Чернуха Н. М., д-р пед. наук, проф. — заступник головного редактора
Ігнатченко А. А., канд. техн. наук — відповідальний редактор*

Видання здійснене в рамках проекту
“Наукові праці МАУП”

**Освіта у ХХІ столітті: шляхи розвитку / МАУП. — К.: ДП “Видав-
О-72 ничий дім “Персонал”, 2010 —**

Вип. 5: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції
“Новітні освітні технології в контексті сучасних глобалізаційних та інтегра-
ційних процесів”, м. Київ, МАУП, 10 жовт. 2012 р. / редкол.: А. М. Подоляка
(голов. ред.), М. Ф. Головатий (заст. голов. ред.), Н. М. Чернуха (заст. голов. ред.),
А. А. Ігнатченко (відп. ред.). — 2013. — 264 с. : іл. — Бібліогр. у кінці ст.

У збірнику подано статті учасників Міжнародної науково-практичної конференції
“Новітні освітні технології в контексті сучасних глобалізаційних та інтеграційних
процесів”, присвяченої найважливішій проблемі сьогодення — розвитку освіти в Украї-
ні. Статті охоплюють широкий діапазон наукових досліджень українських учених.

Для науковців, освітян, державних службовців, політиків, викладачів і студентів,
а також усіх, хто цікавиться розвитком української освіти.

ББК 74.04(4УКР)я43

І. М. Найдьонов

Педагогічна практика фахівця-
магістра: проблеми, причини,
шляхи оптимізації 80

Т. І. Науменко

Психолого-педагогічні моделі
розумового розвитку дітей
раннього віку 88

І. Г. Павленко

Сучасні підходи щодо формування
толерантності майбутніх
учителів 93

С. В. Павлюк

Зміни визначальних впливів на
університети Європи 96

Л. О. Паславська

Традиції декоративно-ужиткового
мистецтва у сучасній
дизайн-освіті 99

С. Ф. Радзімовська

Інтеграційні процеси в освіті 103

В. В. Утвенко

Роль органів місцевого
самоврядування України
в управлінні освітніми
зкладами 107

О. В. Харченко

Особливості перекладу
стилістичних засобів, що пов'язані
з концептом “гроші” 112

Г. П. Щука

Етапи проведення порівняльно-
педагогічних досліджень
систем професійної туристської
освіти 119

В. В. Баєв

Формування професійних
компетенцій фахівців із
стандартизації та сертифікації
суб'єктів туристичної
індустрії 121

Н. В. Головач

Заходи полегшення професійної
адаптації студентів у вищому
навчальному закладі 128

Є. Ю. Гончаренко

Проблематика перекладу
реklamних текстів з німецької мови
українською в контексті вивчення
ділової іноземної мови 132

Д. Є. Денисенко, О. В. Мариненко

Необхідність викладання історичних
дисциплін на юридичних факультетах
майбутнім спеціалістам 136

О. А. Корман

Центри сімейного консультування,
як інструмент роботи з молоддю
та батьками 140

Г. А. Костенко-Костейчук,

М. А. Дегтяренко
Проблеми вітчизняної освіти
та Болонський процес 145

О. В. Котеньова, А. Ю. Батрак

Ефективність застосування
мультимедійних технологій
у процесі викладання правових
дисциплін у ВНЗ 148

Магеррамзаде Алібала

Саттар огли
Аналіз впливу сучасної світової
кризи на реальну економіку 151

О. М. Масловська

Роль мультимедіа ресурсів в Україні
як сучасний засіб навчання 158

І. О. Проценко

Трансформація інститутів
державної влади в контексті
проблем освітньої політики 163

С. І. Слободян, Л. Г. Крамаренко

PR в інноваційному розвитку як
суспільний престиж наукової
діяльності 167

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ В УПРАВЛІННІ ОСВІТНИМИ ЗАКЛАДАМИ

Освіта у XXI столітті: шляхи розвитку, вип. 5, 2013, 107–111

Освіта на сьогодні є однією з основ громадянського суспільства, соціально-економічного та гуманітарного розвитку особистості й держави, важливим ресурсом поліпшення добробуту людей та забезпечення національних інтересів України.

Одним із найважливіших інститутів, що забезпечують розвиток системи національної освіти, в тому числі управління освітніми закладами нашої країни, є органи місцевого самоврядування, що регулюється Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” від 21 травня 1997 р., а також Законом України “Про освіту” (1991), зміненому і доповненому в 1996 р., Законом України “Про загальну середню освіту” (1999) тощо [2; 3].

Власні повноваження органів місцевого самоврядування, згідно з Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні”, передбачають участь органів місцевого самоврядування в управлінні закладами освіти, які належать територіальним громадам або передані їм; забезпечення здобуття неповнолітніми повної загальної середньої освіти, створен-

ня необхідних умов для виховання дітей, молоді, розвитку їх здібностей, трудового навчання, професійної орієнтації, продуктивної праці учнів; сприяння діяльності дошкільних та позашкільних навчально-виховних закладів, дитячих, молодіжних та науково-просвітницьких організацій; створення при загальноосвітніх навчальних закладах комунальної власності фонду загальнообов’язкового навчання коштами місцевого бюджету, залучення з цією метою на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також коштів населення, інших джерел, забезпечення контролю за використанням цих коштів; забезпечення регулярного безкоштовного підвезення до місця навчання і додому школярів; організацію медичного обслуговування та харчування в закладах освіти тощо. А делеговані **повноваження** передбачають забезпечення в межах наданих повноважень доступності і безоплатності освіти; забезпечення розвитку усіх видів освіти; організацію обліку дітей дошкільного і шкільного віку; надання

допомоги випускникам шкіл у працевлаштуванні; забезпечення школярів, які навчаються в державних і комунальних навчальних закладах, безоплатними підручниками, створення умов для самоосвіти [3].

Виконавчі органи місцевого самоврядування — управління освіти в населених пунктах (за винятком Києва та Севастополя) здійснюють безпосереднє управління системою освіти, а районні та обласні ради делеguють повноваження у сфері управління освітою відповідним районним та обласним державним адміністраціям, при яких діють відповідні відділи та управління освіти, що реалізують державну освітню політику на обласному та районному рівнях. Крім цього, органи місцевого самоврядування беруть участь і в призначенні керівників навчальних закладів, зокрема комунальної форми власності.

На органи місцевого самоврядування значною мірою покладено фінансування закладів освіти, особливо середніх загальноосвітніх та професійно-технічних закладів, а також дошкільних установ. Приміром, у бюджеті м. Києва на 2012 р. з 16,44 млрд грн. на освіту закладено 4,528 млрд грн., зокрема на дошкільні установи — 1,3 млрд грн., на утримання середніх загальноосвітніх закладів — 2,26 млрд грн.; у бюджеті м. Харкова з 4,7 млрд грн. на розвиток системи освіти передбачено 975 млн грн. (понад 20 %); у бюджеті м. Борисполя Київської області, населення якого становить близько 60 тис. чол., на 2012 р. з понад 256 млн грн. бюджетних коштів в розпорядження Управління освіти і

науки Бориспільської міськради повинно надійти близько 74 млн грн. Подібна ситуація спостерігається і в інших населених пунктах України. Крім цього, з місцевих бюджетів в ряді населених пунктів передбачені муніципальні доплати вчителям.

У 2011 р. з місцевих бюджетів фінансувався 781 професійно-технічний навчальний заклад, тоді як з державного — лише 135 [7, 8].

Водночас, система управління освітніми установами, в тому числі з боку органів місцевого самоврядування, не позбавлена певних недоліків, що значною мірою пов'язано з чинною нормативно-правовою базою.

По-перше, навчальний процес України, зокрема й щодо управління навчальними закладами різних форм власності, визначає Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, а місцеві органи виконавчої влади (управління освіти при обласних державних адміністраціях, відділи освіти при районних (міських) державних адміністраціях) та органи місцевого самоврядування лише забезпечують реалізацію державної політики у сфері освіти на відповідній території; контролюють додержання вимог законів та інших нормативно-правових актів у галузі освіти, обов'язкове виконання Державного освітнього стандарту всіма навчальними закладами, незалежно від форми власності, розташованими на їхній території. Органам місцевого самоврядування відводиться лише участь у розробці та реалізації варіативної складової змісту освіти.

По-друге, згідно з чинним законодавством управлінням освіти органів місцевого самоврядування, по суті, відводиться роль представників органів виконавчої влади в населених пунктах, бо на районному та обласному рівнях органи місцевого самоврядування фактично не відіграють ніякої ролі, а в Севастополі та Києві виконавчими органами міських рад є державні адміністрації, які аж ніяк не належать до органів місцевого самоврядування.

Здійснення органами місцевого самоврядування делегованих повноважень органів виконавчої влади, зокрема й в галузі управління освітою, контролюють відповідні місцеві державні адміністрації, а у окремих випадках — міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, і їх територіальні підрозділи (районні державні адміністрації — щодо здійснення делегованих повноважень виконавчими органами сільських, селищних, міських рад міст районного значення, розташованих на території району, а обласні державні адміністрації щодо здійснення аналогічних повноважень виконавчими органами міських рад міст обласного значення) [1].

Компетенція місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері управління закладами освіти залишається не належним чином розмежованою, що дає підстави до можливості втручання одних органів у сфери діяльності інших та виникнення конфліктних ситуацій. Більшість повноважень місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування станов-

лять суміжну компетенцію, тобто органи наділені повноваженнями в одній галузі суспільного життя, але мають різні предмети відання. Наприклад, у сфері освіти органи місцевого самоврядування здійснюють управління насамперед тими закладами освіти, які належать територіальним громадам, а місцеві державні адміністрації — державними. Однак місцеві державні адміністрації, крім цього, ще реалізують і державну політику в галузі освіти, виконують державні програми та вживають заходів щодо збереження мережі освітніх закладів. У законодавстві при встановленні суміжної компетенції зазначається тільки вид, а не обсяг повноважень. Що ж стосується обсягу управлінських повноважень державних та самоврядних органів, то були не поодинокі ситуації, коли повноваження зазначених органів не просто поглиналися одне одним, а прямо дублювалися. Зокрема, під час реалізації делегованих контрольних повноважень в галузі освіти можлива ситуація, коли органи місцевого самоврядування діють як перша інстанція, а районна та обласна державні адміністрації — відповідно, як друга і третя [5, 182—183].

Навіть Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012—2021 рр. не приділяє достатньої уваги збільшенню ролі органів місцевого самоврядування в управлінні освітніми закладами, зосереджуючись насамперед на їхньому фінансуванні з місцевих бюджетів. Щодо модернізації системи управління освітою, то “Національна стратегія...” лише наголошує на:

- оптимізації державних управлінських структур, децентралізації управління освітою;
- перерозподілі функцій і повноважень між центральними та регіональними органами управління освітою, органами місцевого самоврядування і навчальними закладами [6].

Найбільшою проблемою в управлінні системою освіти в Україні як на державному, так і на місцевому рівнях є надзвичайні масштаби марнотратства, коли гроші витрачаються на утримання будівель, а не на освіту, на оплату надмірної кількості персоналу, а не на висококваліфікованих вчителів.

З іншого боку, керівники освітніх установ зазвичай не можуть бути ефективними господарниками, оскільки здебільшого це педагоги, зосереджені на завданнях навчального процесу. Їм необхідна допомога ззовні. Такою стороною повинні стати органи місцевого самоврядування для забезпечення закладів освіти управлінськими кадрами з господарських питань [4, 224–225].

Тому, на нашу думку, основними шляхами щодо поліпшення та оптимізації управління закладами освіти з боку органів місцевого самоврядування мають стати:

- удосконалення нормативно-правової бази, особливо у сфері самоврядування, надання органам місцевого самоврядування більшого впливу на організацію та управління навчальним процесом, особливо на районному та обласному рівнях, їхнє активне залучення до формування держав-

ної освітньої політики. Управління і відділи освіти при обласних та районних державних адміністраціях мають перетворитися лише на контролюючі та дорадчі органи і не втручатися в управління навчальним процесом органами місцевого самоврядування;

- посилення ролі органів місцевого самоврядування в управлінні навчальними закладами усіх форм власності, а також активне залучення батьків до управління освітніми установами;
- потрібна оптимізація управління в самих навчальних закладах, більше розмежування управлінських повноважень в сфері навчальної та господарської діяльності;
- нарешті, потребує вдосконалення система фінансування навчальних закладів, залучення додаткових коштів на їхнє фінансування, оптимізація видатків бюджетів освітніх установ, посилення ролі органів місцевого самоврядування в матеріальному забезпеченні педагогічних кадрів закладів освіти.

Література

1. *Адміністративне право України: підручник* / За ред. проф. Ю. П. Битяка. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 544 с.
2. *Закон України “Про освіту”* від 23 травня 1991 р. № 1060 — XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 34, ст. 451; За-

- кон України “Про загальну середню освіту” від 13 травня 1999 р. № 651 — XIV // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 28, ст. 230; Закон України “Про вищу освіту” від 17 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 20, ст. 134.
3. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997, № 24, ст. 170.
 4. *Иванов В. В.* Муниципальный менеджмент: Справоч. пособ. / В. В. Иванов, А. Н. Коробова. — М., 2002. — 465 с.
 5. *Ославський М. І.* Виконавча влада в Україні: організаційно-правові засади: навч. посіб. / М. І. Ославський. — К.: Знання, 2009. — 357 с.
 6. *Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр.* // <http://www.guonkh.gov.ua>
 7. *Рішення* Київської міської ради “Про бюджет міста Києва на 2012 р.” // <http://www.kievcity.gov.ua>; *Рішення* Харківської міської ради “Про бюджет міста Харкова на 2012 р.” // <http://www.city.kharkov.ua>; *Рішення* Бориспільської міської ради “Про бюджет міста Борисполя на 2012 р.” // [http://www.borispol — rada.gov.ua](http://www.borispol-rada.gov.ua)
 8. *Уряду* рекомендували до розгляду зміни управління профтехосвітою [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://www.nagolos.com.ua>